

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

Datums skatāms laika zīmogā Nr. 1-5/321

Valmieras novada pašvaldībai
pasts@valmierasnovads.lv

Par kritērijiem dzīvojamās telpas piešķiršanai

2022.gada 30. novembrī Tiesībsarga birojā saņemts Valmieras novada pašvaldības lūgums vēstulē Nr.4.1.8.3/22/9361 sniegt rakstveida viedokli par izvirzāmajiem kritērijiem dzīvojamās telpas piešķiršanai personām, kas tiek atbrīvotas no ieslodzījuma vietas, t.sk., kas bija notiesātas par dzimumnoziegumu izdarīšanu, lai pēc iespējas Pašvaldība spētu nodrošināt šo personu tiesības un ievērotu ģimeņu, kā arī bērnu, tiesības uz labvēlīgu un drošu vidi.

Iepazīstoties ar saņemto lūgumu, tiesībsargs sniedz sekojošo skaidrojumu.

Saskaņā ar likuma “Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā” 14.panta pirmās daļas 5.punktu maznodrošinātas personas, kas tiek atbrīvotas no ieslodzījuma vietas un kurām nav iespējams likumā noteiktajā kārtībā iemītnāties agrāk aizņemtajā dzīvojamā telpā, ir viena no personu grupām, kurām ir tiesības saņemt pašvaldības palīdzību dzīvokļa jautājuma risināšanā.

Normatīvie tiesību akti neparedz atšķirīgu pieeju dzīvesvietas noteikšanai bijušajiem ieslodzītajiem, tai skaitā arī personām, kuras bijušas notiesātas par dzimumnoziegumu izdarīšanu. Proti, valstī nav izstrādāts speciāls normatīvais regulējums tādiem gadījumiem, kad pašvaldības palīdzība nepieciešama personām, kuras atbrīvotas no ieslodzījuma vietas, un kuras bijušas notiesātas par dzimumnoziegumu izdarīšanu.

Tiesībsargs vērs uzmanību, ka pašvaldībai kā publisko tiesību subjektam ir pienākums ievērot tiesiskuma principu, tas izriet arī no Valsts pārvaldes iekārtas likuma. Minētā likuma 10.panta pirmajā daļā noteikts, ka valsts pārvalde ir pakļauta likumam un tiesībām. Tā darbojas normatīvajos aktos noteiktās kompetences ietvaros. Valsts pārvalde savas pilnvaras var izmantot tikai atbilstoši pilnvarojuma jēgai un mērķim. No minētā izriet, ka pašvaldībai ir pienākums sniegt palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšana personām, kuras tiek atbrīvotas no ieslodzījuma vietas, tai skaitā, arī tām personām, kuras bijušas notiesātas par dzimumnoziegumu izdarīšanu, pēc tādiem pašiem principiem un kritērijiem, kādi attiecināmi uz ikvienu citu personu, kurai ir tiesības saņemt pašvaldības palīdzību dzīvokļa jautājuma risināšanā.

Tiesībsarga ieskatā pašvaldībai nav nekāda tiesiska pamata piemērot atšķirīgu pieeju dzīvokļa jautājumu risināšanā personām, kuras tiek atbrīvotas no ieslodzījuma vietas, tai skaitā, arī tām personām, kuras bijušas notiesātas par dzimumnoziegumu izdarīšanu, vai jeb kā citādi nodalīt šīs personas no sabiedrības. Tiesībsargs uzskata, ka šāda pieeja pieļautu bijušo ieslodzīto segregāciju un veicinātu neiecietības attīstību sabiedrībā vēl lielākā izpausmē kā tā pastāv pašlaik.

Būtiski norādīt, ka informācija par personas notiesāšanu par dzimumnozieguma izdarīšanu ir ierobežotas pieejamības informācija. No ieslodzījuma vietas atbrīvotajai personai nav pienākums šādu informāciju sniegt pašvaldībai. Turklāt minētās informācijas nesniegšana nekādā veidā nevar liegt personas tiesības saņemt pašvaldības palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā.

Jāatzīmē, ka jau ieslodzījuma vietā soda izpildes laikā ar personām, kuras notiesātas par dzimumnoziegumu izdarīšanu, Valsts probācijas dienests veic speciālu terapeitisku sociālās uzvedības korekcijas darbu. Lai samazinātu jauna nozieguma izdarīšanu, šis darbs turpinās arī pēc personas atbrīvošanas no ieslodzījuma vietas. Pēc kriminālsoda izpildes un atbrīvošanas no ieslodzījuma vietas dzimumnoziedznieki atrodas Valsts probācijas dienesta un Valsts policijas uzraudzībā.

Pētījumi apliecina, ka dzimumnoziedznieki lielākoties (70 – 85% gadījumu) ir bērnam zināmi, pazīstami cilvēki.¹ Tādējādi dzīvesvietas atrašanās vieta nebūs šķērslis nodibināt attiecības, un bijušo ieslodzīto izmitināšana ārpus pilsētas administratīvās teritorijas neatrisinās bērnu drošības jautājumu. “Centrs Dardedze” speciālisti, ik gadu strādājot ar bērniem programmā, kas māca personisko drošību attiecībās, norāda, ka pirms programmas apguves bērniem ir ļoti vājas zināšanas un izpratne par to, kā atpazīt nedrošas situācijas un kā tajās rīkoties.²

No iepriekš minētā secināms, ka, lai mazinātu dzimumnoziegumu izdarīšanas riskus, nepieciešams strādāt preventīvi ar bērniem un sabiedrību kopumā. Vecākiem un pedagogiem nepieciešams skaidrot bērniem gan potenciāli bīstamas situācijas, gan arī to, cik svarīgi ir nekavējoties vērsties pēc palīdzības.

Nobeigumā tiesībsargs vērs uzmanību, ka viens no iespējamiem risinājumiem, kā uzlabot sociālo vidi pašvaldības dzīvojamās mājās, kurās dzīvokļi tiek izīrēti bijušajiem ieslodzītājiem, personām ar zemiem ienākumiem, kuras izliktas no iepriekš īrētajām dzīvojamām telpām, jauniešiem pēc ārpusģimenes aprūpes beigšanas u.c., ir sociālo darbinieku pieejamība un aktīvs sociālais darbs ar tiem mājas iedzīvotājiem, kuriem nepieciešams sociālais atbalsts, lai atjaunotu viņu spēju integrēties sabiedrībā un uzlabot viņu sociālo dzīvi kopumā.

Ar cieņu
tiesībsarga pilnvarojumā
Sociālo, ekonomisko un kultūras tiesību
nodaļas vadītāja

Ineta Rezevska

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu

¹<https://www.mammamunteti.lv/berns/bernudarznieks/31389/viens-no-pieciem-berniem-cies-no-seksualas-yardarbibas>

² Turpat.